

Пестушко В.Ю.

к.г.н., доцент

Національний авіаційний університет

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ В ТУРИЗМІ

I БІЗНЕС-КЛІМАТ

Нині для оцінювання успіхів України на ринку туристичних послуг досить часто звертаються до Індексу конкурентоспроможності країни в туризмі, який останнім часом розраховується кожні два роки для більш як 100 країн світу (у 2019 році їх було 140). Це дослідження здійснює Всесвітній економічний форум (ВЕФ), який співпрацює з такими відомими міжнародними структурами як-от Міжнародна асоціація повітряного транспорту (ІАТА), Всесвітня туристична організація (UNWTO), Всесвітня рада з подорожей та туризму (WTTC) тощо. Як наслідок, кожна підсумкова доповідь ВЕФ виглядає досить переконливо, оскільки ґрунтується загалом на багатьох десятках показників. В останньому за часом дослідженні, 2019 року, не залишився не поміченим успіх України, яка з 88 місця у попередньому рейтингу (2017 року) піднялася одразу на 78 місце [4,5].

Водночас інше компетентне джерело – рейтинг Світового банку Doing Business повідомило про певний прогрес України у покращенні так званого бізнес-клімату, тобто поліпшенні для підприємців умов ведення будь-якого, у т.ч. й туристичного бізнесу. Порівняно з попереднім роком в рейтингу Doing Business наша країна піднялася у 2019 році на п'ять позицій і опинилася на 76 місці. При цьому Україна залишилася на другому місці у світі за темпами зростання показників у рейтингу. Даний рейтинг, що складається з 2003 року – це результат щорічного дослідження, який оцінює простоту ведення підприємницької діяльності за десятьма показниками у 190 країнах світу. Складові рейтингу оцінюють нормативні акти, що регулюють діяльність малих і середніх підприємств та їх фактичне використання на практиці [1-3].

На перший погляд, ці два важливих джерела надають інформацію, яка має корелювати між собою. Адже конкурентоспроможність будь-якої країни на світовому ринку певною мірою має залежати від бізнес-клімату (ділового клімату). Проте порівняльний аналіз, представлений у табл.1. свідчить про те, що не усе так просто. Передусім звертає на себе увагу та обставина, що упродовж останнього десятиліття на тлі загального поліпшення бізнес-клімату в Україні за Doing Business конкурентоспроможність нашої країни за ВЕФ мало змінюється і характеризується нестабільністю. Цікаво також, що світові лідери у кожному окремому рейтингу були різні і жодного разу не співпадали в один і той самий рік. Так, якщо за Doing Business найліпші умови ведення бізнесу визнано у Сінгапурі, то за ВЕФ найбільш конкурентоспроможною країною у ті самі роки ви-

знається Швейцарія. Останнім часом місце Сінгапуру посіла Нова Зеландія, але найбільш конкурентоспроможною країною ВЕФ називає Іспанію.

Місце України у світових рейтингах

Табл.1.

Роки	Doing Business		The Travel & Tourism Competitiveness Index		
	Україна	Світовий лідер	Україна		Світовий лідер
			Загальний індекс	Бізнес-середовище	
2019	71	Н.Зеландія	78	103	Іспанія
2017	80	Н.Зеландія	88	124	Іспанія
2015	96	Сінгапур	–	–	Іспанія
2013	137	Сінгапур	76	71	Швейцарія
2011	145	Сінгапур	85	76	Швейцарія
2009	145	Сінгапур	77	72	Швейцарія
2008	139	Сінгапур	77	78	Швейцарія
2007	128	Сінгапур	78	73	Швейцарія

Причиною такої неузгодженості є різна методологія оцінювання, яку сповідують ВЕФ і Світовий банк. Рейтинги першого ґрунтуються на узагальненні чотирьох субіндексів (А, В, С і D) – «Сприятливе середовище» (у т. ч. бізнес-середовище), «Політика і створення сприятливих умов в індустрії туризму», «Інфраструктура», «Природні та культурні ресурси». Кожен із цих субіндексів складається із окремих показників – загалом їх 14, які у свою чергу мають так звані критерії – загалом їх в індексі 90.

За методологією Світового банку загальний показник сприятливості (рейтинг легкості) ведення будь-якого бізнесу, у т.ч. й туристичного, визначається через узагальнення десяти показників: 1. Створення підприємства (відкриття бізнесу, реєстрація) – процедури, час, витрати та мінімальний капітал для заснування підприємства; 2. Отримання дозволів на будівництво – процедури, час, витрати на отримання електропостачання; 3. Підключення до системи електропостачання – процедури, час, витрати на отримання електропостачання; 4. Реєстрація власності – процедури, час, витрати на реєстрацію комерційної нерухомості; 5. Отримання кредитів – юридичні права щодо отримання кредитів; 6. Захист міноритарних інвесторів – відкритість фінансових показників, відповідальність керівництва та легкість судових позовів від інвесторів; 7. Оподаткування – кількість податків, час на підготовку податкових звітів, загальний податок як частка прибутку; 8. Міжнародна торгівля – кількість документів, витрати та час, необхідний для експорту та імпорту; 9. Забезпечення виконання контрактів – процедури, час та витрати на примушення сплати боргу; 10. Вирішення неплатоспроможності (закриття бізнесу) – відсоток відшкодувань, час та додаткові витрати на закриття неплатоспроможності фірми.

Отже, критерії, покладені у визначення місця в рейтингу ВЕФ і Світового банку суттєво відрізняються, як кількісно, так і методологічно. Тому навіть при

спробі порівняти упродовж представленого періоду спостереження рейтинги за схожим показником – «бізнес-середовище» – отримуємо некоректні результати. Так, за Світовим банком бізнес-клімат в Україні загалом стає поступово кращим, а за ВЕФ він ледь не погіршується.

Таким чином, аналізуючи розвиток туризму і зокрема туристичного бізнесу в Україні, зазначені рейтинги Світового банку та ВЕФ варто розглядати окремо, не намагаючись їх об'єднати, звертаючи увагу не лише на загальні індекси, але й на їх складові критерії.

Бібліографічний список:

1. Doing Business. Данные проекта «Ведение бизнеса». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/rankings>
2. Doing Business. Благоприятность условий ведения бизнеса. Украина. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>
3. Doing Business. Ease of Doing Business in Ukraine. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>
4. The World Economic Forum. : TravelTourismCompetitiveness [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports>
5. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dialog.me.gov.ua/?lang=uk-UA>